

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.144

25.1.2024.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 143. sednice Komisije za žalbe, održane 25.1.2024. godine u 18 sati u prostorijama Pres centru UNS-a.

Prisutni svi članovi Komisije: Olivera Milošević, Nadežda Budimović, Tamara Skrozza, Jelena Petković, Filip Švarn, Zlatko Čobović, Ana Martinoli, Milena Vasić, Rodoljub Šabić, Sanja Pavlović i Jelka Jovanović

Ostali prisutni: Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Igora Braunovića na tekstove objavljene u dnevnom listu "Kurir" i na portalu "Kurir.rs"
2. Razmatranje žalbe udruženja A11 na tekst objavljen u dnevnom listu "Večernje novosti"
3. Razmatranje žalbe udruženja A11 na tekst objavljen u dnevnom listu "Dnevnik"
4. Razmatranje žalbe udruženja A11 na tekst objavljen u dnevnom listu "Blic"
5. Razmatranje žalbe udruženja A11 na tekst objavljen na portalu "Kurir.rs"
6. Razmatranje žalbe Gorana Vesića na tekst objavljen na portalu "Nova.rs"
7. Razmatranje žalbe Dragana Antića na tekstove objavljene na portalima RTV Vranje i Vranjska plus televizija

1. Igor Braunović, direktor JP „Srbija šume“ podneo je žalbu na seriju tekstova objavljenih u štampanom i onlajn izdanju „Kurira“ od 15. novembra do 2. decembra 2023. godine, kojima su, po njegovom mišljenju, prekršene brojne tačke iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara i Novinarska pažnja. U kraćoj raspravi, Jelka Jovanović je naglasila da je način na koji su tekstovi napisani protivan svim članovima Kodeksa koje je žalitelj naveo, a verovatno i još nekim. Dodala je da je reč i zaista neodgovornom izveštavanju i da su „ograde“ tipa „poslali smo mu pitanja, a nije odgovorio“ besmislene, jer šta je pitanje – da li konzumirate drogu, na primer. Predstavnici javnih preduzeća jesu javne ličnosti i ono što rade jeste od javnog interesa i o tome treba pisati, ali, svakako, ne na ovakav način. Olivera Milošević je podsetila na slične tekstove o kojima je Komisija raspravljala na prethodnoj sednici, kada su takođe bile prekršene sve navedne tačke i rekla da je ovo vrlo jasan slučaj. Komisija je, potom jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1,2, 4 i 5 poglavlja I, tačka 2 poglavlja II, tačke 1 i 4 poglavlja IV, tačke 1, 2 i 3 poglavlja V i tačka 1 poglavlja VII.

2.-5. Komisija je vodila objedinjenu raspravu o žalbama A -11 Inicijative za socijalna i ekonomska prava na četiri medija. Iz odlučivanja o žalbi na „Večernje novosti“ bila je izuzeta Olivera Milošević, zaposlena u „Politici“, jer ta dva medija imaju istog vlasnika. Žalbe su se

odnosile na izveštavanje o ubistvu u Novom Sadu u novembru 2023, kojima je, po tvrdnjama žalioca, pokazan visok nivo nesenzibilnosti prema položaju osoba u situaciji beskućništva, koji su akteri događaja koji se opisuje i kojima se podstiče diskriminacija i šire stereotipi. Milena Vasić je, u toku rasprave, ukazala da je reč o posebno osetljivoj društvenoj grupi, te da Komisija treba da reaguje na ovu vrstu diskriminacije, odnosno izveštavanje koje odražava stereotipe o beskućnicima kao o ljudima koji su skloni kriminalitetu i dodala da je problem to što se u svim tekstovima potencira da je ubica beskućnik. Ana Martinoli se saglasila sa ovim, dodajući da je iz odgovora redakcija jasno da oni uopšte nisu razumeli gde su pogrešili. „Čak i navođenje definicije iz Rečnika Matice srpske, gde se jasno navodi 'beskućnik' kao probisvet, dakle, to je problem, percepcija tog pojma“, kazala je Martinoli i dodala da, koliko je mogla da utvrdi, samo jedna institucija u Srbiji u svom nazivu ima reč „beskućnik“. Rodoljub Šabić se saglasio sa tim da redakcije nisu razumele u čemu je problem, dodajući da mediji ovako izveštavaju o svakom ubistvu i da u tekstovima nije prepoznao zlu nameru. Tamara Skrozza je ukazala da to što je svaka vest o ubistu „jeziva“ ne bi trebalo da članove Komisije dovede u dilemu da li je u ovom slučaju prekršen Kodeks. Istakla je da je dobro što je Savetu upućena ovakva žalba, dok je Milena Vasić ukazala da Komisija ne može da utvrđuje nečiju nameru, te da to nije ni važno za utvrđivanje prekršaja. Jelena Petković je navela da su ove žalbe omogućile Komisiji da razmatra jednu posebno osetljivu temu, jer je reč o nasleđenim stereotipima, kojih novinari često nisu ni svesni, kao ni njihovi sagovornici, čije su izjave vođene takvim stereotipnim stavovima. Dodala je da o tome treba razgovarati, da bi se prekinule neke loše prakse. Sličnog mišljenja bila je i Nadežda Budimović, koja je ukazala na to da Komisija treba da ima i edukativnu ulogu, te da je ovo način da se medijima ukaže da više pažnje obrate na određene društvene grupe. Da je izostala dužna pažnja mislila je i Sanja Pavlović, koja je rekla da zbog toga nema dilemu da je Kodeks prekršen, bez obzira na nameru autora tekstova. Zlatko Čobović je naglasio i da je, uz sve što je rečeno, i nizak nivo profesionalnog izraza, te da je tekst pun besmislica tipa „svađa koja je pošla po zlu“, „navodno ima ćerku“ ili „po zanimanju je kuvar koji se odao beskućništvu“. I kad se ovako izveštava, potpuno je nebitno o kome, tj. o kojoj kategoriji ljudi se izveštava. Jelka Jovanović je rekla da je ovo jedan nivo problema, a drugi je generalno izveštavanje o osetljivim grupama. Novinari, pre svega u tabloidima, kako je rekla, uopšte nisu svesni kada šire predrasude i stereotipe, pa čak i ne znaju šta su predrasude i stereotipi, što je prisutno i u ovim tekstovima. To je u istoj ravni kao i nepoznavanje izveštavanja o krivičnim delima. Tamara Skrozza je dodala da je svedočenje komšija i neimenovanih izvora rak-rana izveštavanja o ubistvima, nasilju u porodici i generalno, privatnosti ljudi o kojima se piše, jer toga ima bukvalno u svakom tekstu. Zato bi kolegama trebalo ukazati na to da komšije nisu relevantni svedoci i da njihovi iskazi nemaju nikakav značaj, a mogu da oboje tekst svojim navodnim saznanjima i zapažanjima. Filip Švarn je rekao da je veoma mnogo pratio to i da je zaključio da se iskazi komšija prepisuju iz jednog teksta u drugi, oni uvek govore ista najopštija mesta, a ti ljudi verovatno uopšte ne postoje i tome nikako nije mesto u izveštavanju. Sanja Pavlović je ukazala i na to da bi trebalo preporučiti medijima i da više vode računa o tome koje izraze koriste za posebno osetljive grupe. Dodala je da nazivanje ljudi beskućnicima nije prekršaj Kodeksa, ali da bi svakako trebalo menjati terminologiju i insistirati na tome koji izrazi treba da se upotrebljavaju da bi se to vremenom ustalilo, kao što je, recimo, slučaj sa terminom osobe sa invaliditetom. Komsija je, zatim, u četiri odvojena glasanja, jednoglasno odlučila da su „Večernje novosti“, „Blic“, „Kurir.rs“ i „Dnevnik“ prekršili tačku 1 poglavlja IV, tačke 1 i 4 poglavlja V i tačku 2 poglavlja VII.

6. Ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Goran Vesić podneo je žalbu zbog teksta za koji je naveo da je neistinit i da krši više tačaka Kodeksa iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Novinarska pažnja, Odnos prema izvorima informisanja i Poštovanje privatnosti. U toku rasprave, Tamara Skrozza je rekla da Kodeks jeste prekršen, ali ne i tačka koja se odnosi na etiku i kulturu javne reči, tačnije da misli da se može reći da neko laže, jer to nije ni uvreda, ni psotka, ni ružna reč. Kad je reč o samom tekstu, kao dokaz je predstavljen snimak koji zapravo ništa ne dokazuje, niti se zna gde i kada je snimljen. Po mišljenju Zlatka Čobovića, Kodeks nije prekršen ni u jednoj tački. On je rekao da je ovo primer doktrine koju državni funkcioneri nameću javnosti u Srbiji, a koja glasi: „tačno je ono što ja kažem, a ne ono što vi vidite i osećate“ i da se i u vezi sa ovim tekstom postavlja pitanje da li je tačno to što ministar kaže ili je tačno ono što vidimo. Istakao je da veruje da je tačno ono što vidimo na snimku, a da u prilog njegovoj verodostojnosti govore i izveštaji MUP-a o broju i posledicama saobraćajnih nesreća i upozorenje 'Puteva Srbije da se putuje sa zimskom opremom. Čobović je rekao da nije tačan navod u žalbi kako je u tekstu „izneta neistina da so nije posuta i da posao nije odrađen“. U tekstu su citirane Vesićeve reči da je posuto 320 tona soli i da su svi državni putevi na teritoriji Srbije prohodni. Ova izjava je proverljiva u istoj meri u kojoj je proverljiv i video snimak objavljen uz tekst na portalu „Nova.rs“. Olivera Milošević je, međutim, ukazala na to da se ovim tekstom čitalac navodi da pomisli da je uzrok saobraćajnih nesreća upravo to što ministar i njegove službe nisu uradile posao, iako uzroci tek treba da se utvrde. Ovakvo nagađanje i pretpostavljanje predstavlja povredu Kodeksa, rekla je i dodala da misli da je Kodeks prekršen i upotrebom izraza „laže“, jer je to ružna kvalifikacija i novinar je morao da nađe drugi termin. Sličnog stava bila je i Jelena Petković, koja je takođe ocenila da nije prihvatljivo dovoditi u direktnu vezu nesreće sa tim da li su putevi očišćeni, kao i da je video snimak mogao da bude povod da se proveru u kakvom su stanju putevi. Umesto toga, kao dokaz je u tekstu upotrebljen snimak za koji se ne zna kako je i kada nastao, niti šta je uzrok zastoja u saobraćaju koji se vidi na snimku. Rodoljub Šabić je rekao da je moguće naći argumente za oba izneta stava, ali da mu je bliži Čobovićev. Milena Vasić je rekla da će biti uzdržana prilikom odlučivanja, jer s jedne strane, Zlatko Čobović jeste u pravu, dok je s druge strane, problematična tendencija da se jedna komunalna tema prebaci na političku temu. Navela je da tema jeste od interesa za javnost, ali da o tome mora da se izveštava ozbiljno, a ne da se sve svede na jednog čoveka i njegove odluke. Ana Martinoli je rekla da oseća da je Kodeks prekršen, jer se kao čitateljka oseća prevarenom. Nadežda Budimović je istakla da se tekst nesumnjivo bavi Goranom Vesićem, a tek posredno i situacijom sa snegom. Potpis ispod videa nije, kako je rekla, „pazite, putevi su klizavi“ ili slično, nego „dokaz da Goran Vesić laže“. Navela je i da u tekstu nema nikakve informacije o samom snimku, niti o tome koji su putni pravci neprohodni, a upozorenje „Puteva Srbije“ vozačima je, kao najmanje važno, stavljeno na dno teksta. Naglasila je da Komisija ne vrednuje Gorana Vesića, već razmatra tekst, kao i da, po njenom mišljenju, termin „laže“ ne treba da se koristi u javnom govoru. Sanja Pavlović je takođe navela da je najveći problem to što u tekstu nema nikakvih informacija o snimku, ništa što bi zaista potvrdilo ono što možda i jeste istina. Jelka Jovanović je rekla da nije potpuno uverena da Kodeks nije prekršen, jer jeste sporno, pre svega što se njegova izjava navodi u kontekstu saobraćajnih udesa, kao i to što nije jasno da li je tekst vremenska prognoza, komunalna tema ili politički tekst, ali da će, ipak, glasati da prekršaja nema, zbog odgovornosti koju imaju visoki državni funkcioneri i zbog njihove obaveze da daju informacije medijima, a poznato je da ministar Vesić ne odgovara na pitanja ovog medija. Nakon diskusije, Komisija je sa sedam glasova za, tri protiv i jednim uzdržanim odlučila da su prekršene tačka 1 i 2 poglavlja I i tačka 3 poglavlja V. Za odluku da

je prekršena tačka 6 poglavlja IV glasalo je pet članova Komisije, dok je pet bilo protiv, a jedan uzdržan, pa nije bilo odluke ni da je Kodeks prekršen, ni da nije. Odluke nije bilo ni kad je reč o tački 1 poglavlja IV, jer je za odluku da je prekršen Kodeks glasalo šest članova Komisije, uzdržan je bio jedan, dok su četiri člana bila protiv, pa nije bilo potrebne većine od sedam glasova.

7. Dragan Antić, kandidat za odbornika Ekološkog ustanka u Vranju podneo je žalbu protiv portala dve vranjske televizije zbog toga što su najpre objavili saopštenje lokalnog odbora SNS, koje je bilo odgovor na njegovo saopštenje, koje prethodno nisu objavili, a zatim su, njegov odgovor na to saopštenje objavili sa zakašnjenjem od deset dana, skraćeno i uz komentare. Tamara Skrozza je ocenila da je prekršaj Kodeksa, što se nje tiče, počinjen već time što je objavljeno saopštenje koje se odnosi na nešto što prethodno nije objavljeno, kao i da je to, nažalost, postalo opšte mesto u našim medijima. Ako se nešto komentariše, mora se, za početak, objaviti informacija koja se komentariše. Sa njom se saglasio i Rodoljub Šabić, dok je Sanja Pavlović ukazala na to kako su redakcije neobjavljivanje celog odgovora objasnili time da sadrži uvredljive kvalifikacije, iako su objavili saopštenje SNS, koje takođe sadrži takve diskvalifikacije. Jelena Petković je naglasila i da je način na koji se direktor RTV Vranje obraća Savetu potpuno neprimeren. Jelka Jovanović je rekla da je ovo primer koji pokazuje na kom je nivou naše novinarstvo – reč je o potpunoj diskvalifikaciji i degradaciji jedne strane i glorifikovanju druge. Komisija je, nakon diskusije, u dva odvojena glasanja jednoglasno odlučila da su oba medija prekršila tačku 2 poglavlja I, tačku 2 poglavlja II i tačke 1 i 6 poglavlja IV.

Sednica je završena u 19.40 sati.

Zapisnik vodila

Predsedavajuća

Gordana Novaković

Nadežda Budimović